

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Unsko - sanski kanton
OPĆINA KLJUČ
OPĆINSKI NAČELNIK**

**Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
Una - Sana canton
MUNICIPALITY OF KLJUC
MAYOR OF MUNICIPALITY**

Informacija o implementaciji Strategije razvoja općine Ključ za 2016. godinu

Ključ, april 2017. godine

Sadržaj:

1.	Izvršni sažetak	.....	3
2.	Uvod	.....	4
3.	Strateški ciljevi i prioriteti	.....	5
4.	Zbirni pregled prioriternih projekata i okvira za njihovo finansiranje obuhvaćenih planom implementacije 2016-2018. godinu	.....	8
5.	Pregled implementacije projekata	.....	10
5.1.	Sažet osvrt na prethodni period implementacije	.....	10
5.2.	Projekti planirani u 2016. godini	.....	12
6.	Zaključci i preporuke	.....	17

1. IZVRŠNI SAŽETAK

Izveštaj o implementaciji Strategije integrisanog razvoja općine Ključ (2014-2023.) ima za cilj da pokrene sve bitne aktere na razmišljanje i doprinese boljem donošenju odluka o realizaciji strateških prioriteta ekonomskog, društvenog razvoja i zaštite životne sredine, u okviru tri (3) definisana sektorska cilja.

Od ukupno 54 projekta planiranih u 2016. godini nije implementirano 27 projekata, a 27 projekata je implementirano ili je implementacija u toku (za jedan projekat je potpisan Ugovor, ali nije započela implementacija). Procenat realizacije projekata u izvještajnoj godini je srednji (50 %). Razlog zašto projekti nisu implementirani kod većeg broja projekata je nedostatak finansijskih sredstava. Za jedan dio projekata koji nisu implementirani pripremljeni su projektni prijedlozi i poslani na raspisane javne pozive, ali sredstva nisu odobrena.

Za jedan projekat je potpisan Ugovor na 200.000,00 KM i Općina je uplatila dio sredstava koji joj pripadaju kao učešće u projektu.

Visina uloženih sredstava u 2016. godini za implementaciju projekata iznosi 734.854,17 KM, od čega je 456.105,00 KM eksterni izvori finansiranja, a 278.749,17 KM vlastito učešće općine Ključ. U pogledu ključnih prioriteta i fokusa za prethodnu 2016. godinu Općina je realizirala nekoliko prioriternih projekata: nastavljene su aktivnosti na izradi Prostorno planske dokumentacije i projektne dokumentacije vodosnabdijevanja općine Ključ te nastavljene aktivnosti poticanja primarne poljoprivredne proizvodnje. Osim toga unaprijeđen je rad školskih i predškolskih objekata, objekata kulture, selektiranje otpada i izgradnja javne rasvjete. Putem društvenih mreža i web stranice promocija Općine podignuta je na veći nivo.

Što se tiče sektorskih ciljeva u periodu 2014-2016. godine u okviru *ekonomskog razvoja* poboljšani su uslovi rada u Industrijskoj zoni Velagići (izgrađena vodovodna i protivpožarna mreža u dužini od 1.127 m; izmještan dio NN mreže), sanirana je i asfaltirana lokalna putna mreža u dužini od 7.921 m, u okviru projekta Digitalni turistički BH Itinerer promovisana turistička ponuda kao i putem web stranice i društvenih mreža, urađena iluminacija Starog grada, podignuto 55,7 ha zasada jagodičastog voća i 0,75 ha povrća u zatvorenom prostoru. Dolazak velike firme na područje općine, a što ASA PREVENT grupacija uistinu i jeste, stvoreni su preduslovi za razvoj novih malih preduzeća i napravljen veliki korak u zapošljavanju na području Ključa.

S ciljem unaprijeđenja razvoja *društvenog sektora* radilo se na poboljšanju statusa socijalnih kategorija, obogaćivanju kulturnih sadržaja, saradnju sa dijasporom, sanaciji predškolskih i školskih objekata te je u tom smislu:

- isplaćena novčana podrška za 185 porodilja, izgrađen dom za stara lica, pružena novčana pomoć za 137 identifikovanih disfunkcionalnih porodica, održane 62 radionice za djecu sa posebnim potrebama;
- održano 18 manifestacija (aktivizam mladih), nabavljeno 5 vitrina za izlaganje eksponata u muzejskoj zbirci;
- emitovane radio emisije i izrada baze podataka za dijasporu;
- izvršena sanacija dječijeg vrtića, Mješovite srednje škole Ključ (zgrada Tehničke škole),

- Osnovne škole u Sanici, Osnovne škole u Velagićima i Osnovne škole u Ključu;
- opremanje škola sa potrebnom materijalno-tehničkom opremom u skladu sa pedagoškim standardima.

U sektoru zaštite okoliša nastavljena je aktivnost na rješavanju pretpostavki za realizaciju projekta izgradnje vodovodnog sistema. Uređen je prespoj sekundarne vodovodne mreže sa starog azbestno – cementnog cjevovoda na novi daktilni cjevovod vodovodnog sistema Ključ (Faikova krivina), izrađena Studija činjeničnog i indikativnog stanja vodosnabdijevanja općine Ključ. U okviru sanacije općinske deponije završena je projektno tehnička dokumentacija za sanaciju i zatvaranje gradske deponije i aktivnosti postavljanja ograde i izgradnje nadstrešnice za vozilo, urađen idejni i glavni projekat za izgradnju niša (mikrolokacije za kontejnere za odvojeno prikupljanje otpada) na području Općine. Nastavljene su aktivnosti na povećanju energetske učinkovitosti u javnim institucijama (već navedeni predškolski i školski objekti).

2. UVOD

Svrha Informacije o implementaciji Strategije razvoja općine Ključ za 2016. godinu i realizaciji ostalih projekata na području općine Ključ za 2016. godinu je da ukaže na aspekte operativnog nivoa realizacije i implementacije programa, odnosno projekata. U dosadašnjim Strategijama operativni dio se pokazao kao kritična tačka iz razloga neblagovremenog uključivanja zacrtanih projekata iz Strategije u plan budžeta Općine. Međutim, Općina je kao glavni nosilac planiranja, razvoja i implementacije programa i projekata, prepoznala problem organizacione strukture administrativne službe i izgradila kapacitete upravljanja razvojem pri Službi za razvoj, privredu i zajedničke poslove u vidu Jedinice za upravljanje razvojem, te na taj način stvorila uslove za ostvarenje zacrtanih ciljeva razvoja.

Također je cilj Informacije da se širi krug zaposlenih i izabranih zvaničnika u relevantnim strukturama Općine upozna sa dosadašnjim aktivnostima u procesu ostvarivanja vizije i principa realizacije lokalnog integrisanog razvoja.

U septembru 2012. godine općina Ključ i Razvojni program Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP) su potpisali Memorandum o razumijevanju u okviru Projekta integrisanog razvoja (ILDIP) koji predstavlja zajedničku inicijativu UNDP i Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC).

U oktobru 2012. godine Općinsko vijeće općine Ključ donijelo je Odluku o pokretanju postupka za izradu Strategije razvoja za period 2014.-2023. godina po MiPRO metodologiji za integrisano planiranje razvoja općina.

U novembru 2012. godine Općinski načelnik donio je rješenje o imenovanju Razvojnog tima koji broji 15 članova, te Rješenje o imenovanju tri sektorske grupe za izradu sektorskih planova (plan društvenog razvoja, plan ekonomskog razvoja i plan zaštite i unapređenja životne sredine, uz poštivanje prostornog aspekta).

U izradi Strategije korištena je standardizovana Metodologija za integrisano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO), prihvaćena i preporučena od strane entitetskih vlada te saveza općina i gradova oba entiteta.

Vizija razvoja te strateški ciljevi razvoja općine definisani su na period od 10 godina. Prihvatajući činjenicu da postavljanje ciljeva podrazumijeva ne samo odgovor na pitanje „šta“, već i „kako“ te da je odgovor na ovo pitanje od ključnog značaja za kvalitetnu implementaciju Strategije, općinski Razvojni tim je izradio sektorske planove i operativni dio Strategije. Sektorski planovi, sektorski ciljevi, programi, projekti i mjere, usmjereni ka poboljšanju kvaliteta života u općini, definirani su na period od 5 godina, a u isto vrijeme je izrađen i Finansijski plan implementacije strategije razvoja za 2014-2016.

Ovom Informacijom obuhvaćena je implementacija projekata iz Strategije razvoja općine Ključ 2014-2023. planiranih za 2016. godinu kao i projekti koji su implementirani, a nisu predviđeni u Strategiji.

Informaciju je pripremila Jedinica za upravljanje lokalnim razvojem općine Ključ (Stručni savjetnik za planiranje i koordinaciju razvoja) i Službe za upravu na čelu sa Općinskim načelnikom.

3. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

VIZIJA RAZVOJA

„Ključ razvoja utemeljen na povoljnom poslovnom okruženju za razvoj malih i srednjih preduzeća i poljoprivrede sa dobrim šansama za zapošljavanje, aktivnim društvenim životom u čistoj i turistički atraktivnoj sredini“

- **STRATEŠKI CILJEVI**

1. *Iskorištavanje i stavljanje u funkciju postojećih prirodnih i privrednih kapaciteta*
2. *Funkcionalan društveni sektor*
3. *Čista i očuvana okolina kroz održivo upravljanje vodnim i drugim prirodnim resursima i organizovan sistem upravljanja otpadom*

Strateški cilj 1.

Pri izradi SWOT analize utvrđeno je da općina Ključ raspolaže sa relativno dobro očuvanim prirodnim resursima: zemljištem, vodnim resursima i mineralnim resursima na kojima treba bazirati razvoj općine. Kako navedene resurse treba razumno, racionalno i na najkvalitetniji način eksploatirati predviđen je cilj da se razvoj općine bazira na kontroliranom korištenju prirodnih resursa s namjerom da se period korištenja produži odnosno postigne održiv razvoj koji će podrazumijevati korištenje prednosti koji resursi donose, a istovremeno se štite od nekontrolisane eksploatacije i neracionalne upotrebe. Ovaj cilj podrazumijeva da se u potpunosti uspostavi kontrola i monitoring resursa, monitoring eksploatacije putem zakonski definisanih institucija.

Imajući u vidu klimatske uslove, kvalitet zemljišta i njegovu raspoloživost, te dugogodišnju tradiciju u stočarstvu, neiskorištene mogućnosti za razvoj voćarske i povrtlarske proizvodnje, primarna poljoprivredna proizvodnja i dalje će predstavljati jednu od djelatnosti kojom će se baviti veliki broj stanovnika općine Ključ. Općina je iz Budžeta izdvajala i izdvajaće značajna finansijska sredstva za poticaj primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Primjenom novih tehnologija i transferom znanja težiti ka povećanju prinosa i prihoda po jedinici površine/po grlu, koristiti proizvodne faktore u međusobnoj kombinaciji koja daje najbolje ekonomske efekte. Nizom mjera usmjeriti razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje na porodičnim gazdinstvima ka intezivnoj specijalizovanoj tržišni orijentisanoj proizvodnji.

Strateški izazov predstavlja kreiranje poslovnog okruženja i instrumenata podrške malim i srednjim preduzećima sa posebnim osvrtom na proizvodne djelatnosti uz podršku jačanja poduzetničkog duha stanovništva.

Općina Ključ raspolaže sa značajnim resursima i predispozicijama za razvoj turizma. Također je evidentno da turistička ponuda općine Ključ nije dovoljno promovirana i da ne raspolažemo sa dovoljnim brojem smještajnih kapaciteta i sadržaja koji su bitni za turističku ponudu. Potrebno je poduzeti niz mjera i aktivnosti kako bi se stvorili uslovi za razvoj ove tercijarne djelatnosti.

Strateški cilj 2.

U području društvenih djelatnosti uočena je potreba razvoja i poboljšanja zdravstvene, obrazovne, socijalne, kulturne i sportske infrastrukture.

Raznolikost i bogatstvo tradicije, kulturno-historijske baštine uz povezivanje civilnog i javnog sektora smjernice su razvoja društvenog života.

Indikatori ostvarenosti cilja jesu zaustavljanje negativnih demografskih pokazatelja i ukupno povećanje kvaliteta života i odmora u općini Ključ

Strateški cilj 3.

Iako područje općine Ključ sa svojim šumama, bogatstvom vodotoka, lijepom prirodom u principu ima sve preduslove da se smatra zdravom i ekološki čistom sredinom, nekvalitetno ili nikako riješena pitanja zaštite okoline mogu dovesti do ugrožavanja okoliša.

U tom smislu je potrebno preduzeti sve neophodne mjere na očuvanju i zaštiti okoline, čime će se istovremeno stvoriti uslovi za razvijanje i afirmaciju turističkih potencijala općine Ključ.

Dakle, neophodno bi bilo poduzeti sljedeće korake:

- Rješavanje komunalne infrastrukture treba da prati potrebe stanovništva općine Ključ uz strogo poštivanje usmjerenja i okvira zacrtanih prostorno – planskom dokumentacijom;
- U pogledu zbrinjavanja čvrstog otpada osnovni cilj bi bio: uspostaviti sistem za integralno upravljanje otpadom i infrastrukturu za cjelovit sistem upravljanja otpadom. Pri tome, posebnu pažnju treba posvetiti da se realizira: saniranje i eliminiranje “divljih” odlagališta, izgradnja kantonalne deponije u skladu sa važećim svjetskim standardima, sanacija i rekultivacija općinskih deponija te njihovo postepeno ukidanje;

Dugoročno kroz zaštitu izvorišta, sanaciju i rekonstrukciju postojećih vodovodnih sistema, a u cilju smanjenja gubitaka u mreži, osigurati stanovništvu Općine dovoljne količine zdravstveno ispravne vode za piće.

Težiti da što više područja u Općini zbrinjavaju svoje otpadne vode na ekološki prihvatljiv način. Udio korištenja obnovljivih izvora energije čijom primjenom se smanjuje emisija ugljičnog dioksida (CO₂) i na taj način doprinosi zaštiti okoliša što u budućnosti treba znatno povećati. Trenutno je vrlo malo inicijativa za njihovo korištenje, Donijeti u što skorije vrijeme akcioni plan racionalnog korištenja energije i LEAP (U skladu sa Strategijom razvoja općine Ključ ovaj dokument je izrađen i usvojen od strane OV-a).

Pored toga, definisani su razvojni ciljevi ekonomskog razvoja, društvenog razvoja i razvoja sektora zaštite životne sredine.

Razvojni ciljevi ekonomskog razvoja

1. Povećati broj zaposlenih u proizvodnim djelatnostima za 20% do 2018. godine
2. Povećati broj upisanih u Registar poljoprivrednih gazdinstava za 20% do 2018. godine
3. Povećati broj noćenja turista na području općine Ključ za 30% do 2018. godine
4. Uključiti dijasporu u izradu i realizaciju razvojnih planova i programa općine Ključ
5. Povećati nivo iskorištenja vodnih i mineralnih potencijala na području općine Ključ

Razvojni ciljevi društvenog razvoja

1. Smanjiti iseljavanje mladih i povećati broj novorođene djece do 2018. godine
2. Stvoreni uslovi za kvalitetno obrazovanje, prekvalifikaciju odraslih i cjeloživotno učenje do 2018. godine
3. Unaprijeđeni organizacioni, prostorni i materijalno tehnički uslovi za kulturne i sportske aktivnosti građana do 2018. godine
4. Unaprijeđena saradnja Općine sa nevladinim sektorom i efikasnija javna uprava do 2018. godine
5. Stvoreni kadrovski i materijalno-tehnički uslovi za unaprijeđenje socijalne i zdravstvene zaštite do 2018. godine

Razvojni ciljevi zaštite životne sredine

1. Do 2018. godine unaprijeđen kanalizacioni sistem i kvalitet vode za piće
2. Do 2018. godine unaprijeđen proces upravljanja otpadom
3. Do 2018. godine unaprijediti energetska efikasnost
4. Do 2018. osigurati zaštitu kvalitete vode rijeke Sane

Općina Ključ se u 2016. godini fokusirala na:

1. Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja za investiranje izgradnjom infrastrukture;
2. Povećanje količine promotivnog materijala i putem društvenih mreža promovisanju potencijala općine Ključ;
3. Sanaciju predškolskih i školskih objekata;
4. Poboljšanje saradnje sa dijasporom;
5. Poboljšanje statusa socijalnih kategorija;
6. Izradu projektno tehničke i ostale dokumentacije;
7. Poboljšanje komunalne infrastrukture;
8. Pristup selektivnom odlaganju otpada uz edukaciju stanovništva, kao i
9. Poboljšanje javne rasvjete.

4. ZBIRNI PREGLED PRIORITETNIH PROJEKATA I OKVIRA ZA NJIHOVO FINANSIRANJE OBUHVAĆENIH PLANOM IMPLEMENTACIJE 2014-2016. GODINU

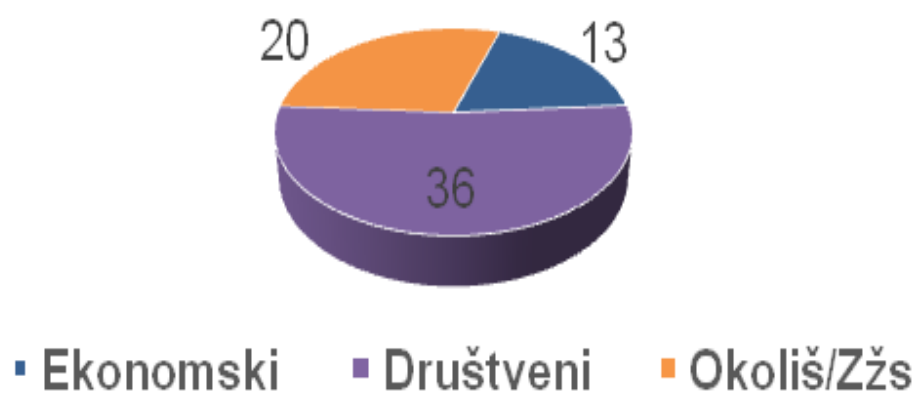
Za planski period 2014-2016. godina ukupno je planirano 69 projekata, od čega je 40 višegodišnjih projekata, 4 projekta su započela u 2016. godini i 25 projekata je jednogodišnjih. Jedan projekat je odbačen zbog prodaje objekta (škola Rejzovići), a implementiran je jedan projekat predviđen planom implementacije za 2017. godinu. Posmatrajući po razvojnim sektorima za period 2014-2016. godine, u sklopu ekonomskog sektora je ukupno planirano 13 projekata (jedan odbačen), u društvenom sektoru 36 projekata te u sektoru okoliša 20 projekata.

Za realizaciju ovih projekata planirano je ukupno 7.212.242,00 KM, od toga iz vlastitih izvora 828.451,00 KM, a iz eksternih 6.383.791,00 KM. Za oblast ekonomskog razvoja planirano je 2.036.000,00 KM, društvenog razvoja 3.737.535,00 KM i zaštite okoliša 1.438.707,00 KM.

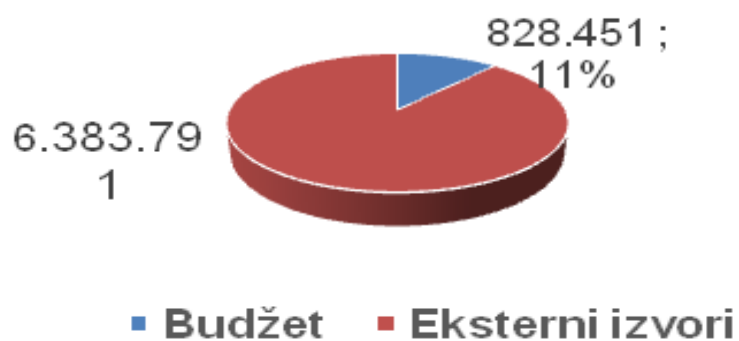
U nastavku je grafički prikaz strukture planiranih projekata u odnosu na broj projekata, izvore finansiranja i finansijske parametre po sektorima.

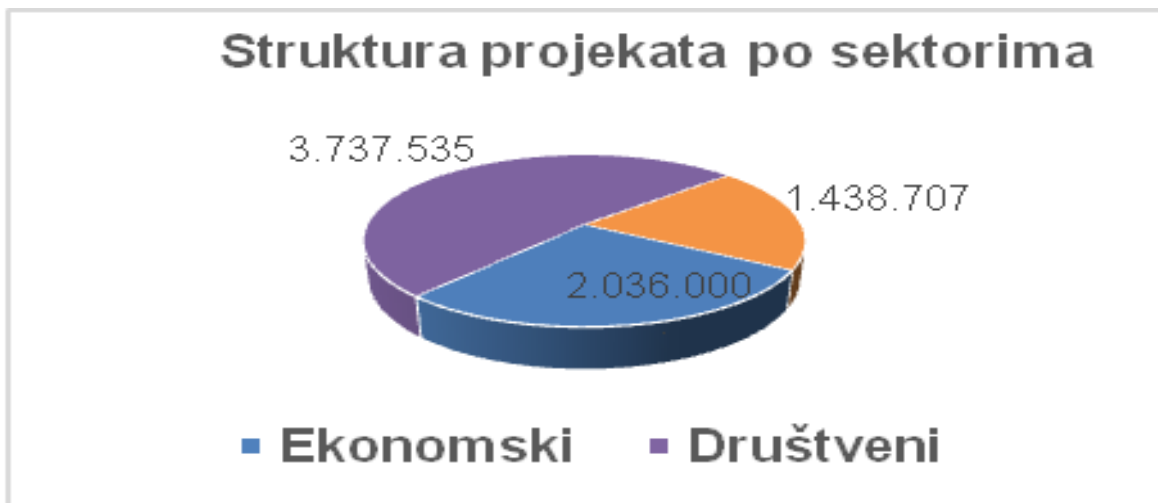

Struktura projekata po sektorima

Struktura finansiranja projekata

Što se tiče izvora eksternog finansiranja, najznačajniji predviđeni izvori za period 2014-2016. godine su UNDP, Kantonalna i Federalna ministarstva. Kako bi iskoristila prilike za privlačenje sredstava iz eksternih izvora, Općina je tokom prethodnog perioda potpisala Memorandum o suradnji sa UNDP-om u okviru projekta ILDP i u okviru projekta „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH“ ugovore sa Agencijom za vodno područje sliva rijeke Save kao i Kantonalnim i Federalnim ministarstvima te u narednom periodu namjerava pravovremeno pripremiti projektne prijedloge i pripremiti dokumentaciju za izradu prostorno planske dokumentacije.

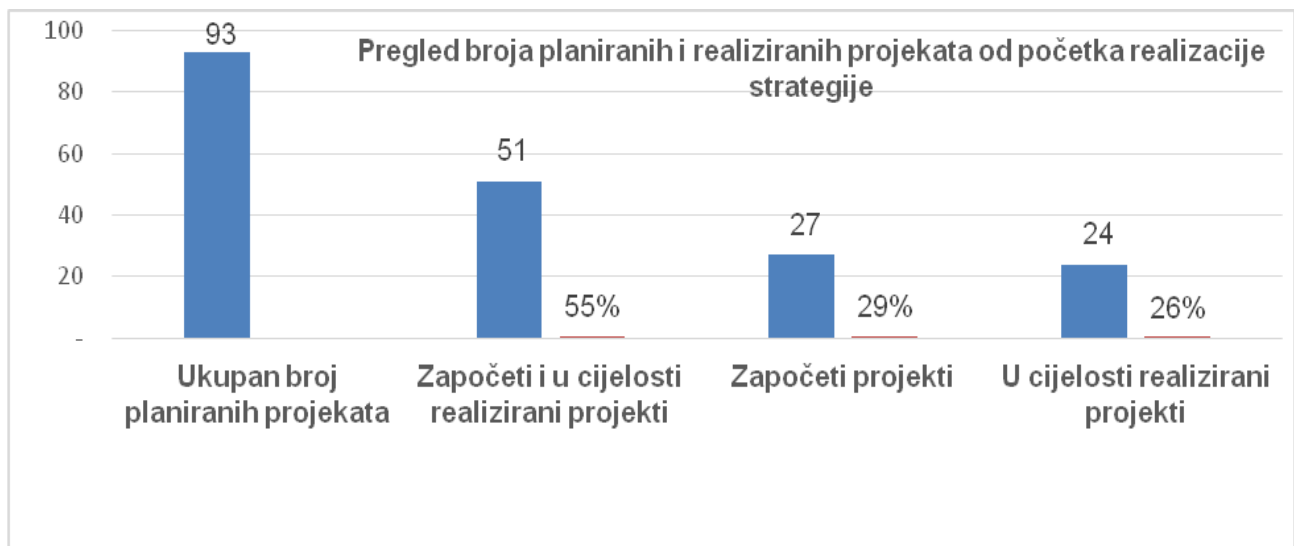
U periodu 2014-2016. planirano je da se najveći dio sredstava utroši u okviru sektora privrednog razvoja u smislu razvoja infrastrukture i privlačenja kapitala, gde su sadržani i najveći/kompleksni projekti izgradnje vodovodnog sistema, unapređenje energetske efikasnosti, unaprijeđenje upravljanja otpadom i sl. u ukupnom iznosu od 3.481.121,00 KM od čega iz budžeta 460.647,00 KM (13,23 %), a iz eksternih izvora 3.020.474,00 KM (86,77 %).

5. PREGLED IMPLEMENTACIJE PROJEKATA

5.1. SAŽET OSVRT NA PRETHODNI PERIOD IMPLEMENTACIJE

Od početka realizacije razvojne Strategije u potpunosti je završeno 25 projekata, što je 26,88 % od ukupno planirana 93 projekta. Također je započeto 27 višegodišnjih projekata koji su još uvijek u procesu realizacije. Pri tome, važno je napomenuti da se zbog prodaje objekta, odustalo od 1 projekta. Ujedno, u proces implementacije su uključena 3 nova projekta (koja nisu bila planirana Strategijom, ali čije uključnje doprinosi realizaciji zacrtanih strateških/sektorskih ciljeva).

U nastavku je grafički prikaz implementacije broja projekata:

Ukupna vrijednost planiranih projekata je 20.307.111,02 KM, dok je vrijednost u potpunosti završenih projekata kao i projekata koji su još uvijek u procesu realizacije 4.364.096,17 KM, što je 21,49 % realizacije planiranog.

Kada je riječ o strukturi realiziranih projekata, od ukupnog broja u potpunosti završenih projekata ili projekata koji su još uvijek u procesu realizacije vrijednost od 1.103.317,96 KM (25,28 %) je realizirana iz budžeta općine Ključ, dok je 3.260.778,21 KM (74,72 %) realizirano iz eksternih izvora.

U strukturi vrijednosti ukupnog broja planiranih projekata 1.683.976,24 KM (8,29%) je predviđeno iz Budžeta općine Ključ, dok je 18.623.134,78 KM (91,71%) predviđeno iz eksternih izvora.

5.2. PROJEKTI PLANIRANI U 2016. GODINI

Od ukupno 54 projekta predviđenih za implementaciju u 2016. godini nije implementirano 27 projekata, a 27 projekata je implementirano ili je implementacija u toku.

5.2.1. Implementirani projekti

- „Materijalna pomoć porodiljama“ - Projekat se na osnovu Rješenja Centra za socijalni rad priprema, a Služba vrši isplate prema porodiljama. Vrijednost projekta 10.820,00 KM.
- „Opremanje škola i predškolskih ustanova sa potrebnom materijalno tehničkom opremom u skladu sa pedagoškim standardima“ - Ukupna vrijednost projekta 51.391,00 KM.
- „Pomoć projektima inkluzije i projektima poboljšanja rada sa djecom sa posebnim potrebama“ Vrijednost implementiranog projekta je 5.410,00 KM.
- „Obogaćivanje kulturnih sadržaja u lokalnoj zajednici – aktivizam mladih“ - Održano 5 manifestacija. Ukupna vrijednost projekata 5.500,00 KM.
- „Unaprijeđenje komunikacije i saradnje sa dijasporom kroz izradu baze podataka dijaspore“ - U 2016. godini nije bilo novih upisa u bazu podataka, ali su redovno objavljeni članci o saradnji dijaspore sa općinom Ključ i aktivnim učešćem dijaspore u ulaganja u općinu Ključ.
- „Podrška disfunkcionalnim porodicama“ - JU „Centar za socijalni rad“ Ključ je identifikovao 48 porodica koje zbog ukupnih socijalno ekonomskih uvjeta življenja, posebno poremećenih bračnih i porodičnih odnosa nije u mogućnosti izvršavati svoje funkcije. Od ukupnog broja identifikovanih za 38 porodica dodijeljena je jednokratna novčana pomoć u ukupnom iznosu od 5.000,00 KM.
- „Suzbijanje društveno neprihvatljivog ponašanja kod maloljetne djece“ - U zaštiti navedene kategorije korisnika Centar za socijalni rad primarno se angažirao na promociji zdravih stilova. U sklopu redovnih aktivnosti Centra u izvještajnom periodu izvršena je procjena 13 djece te utvrđeni rizici u daljem socio-pedagoškom radu. Kroz tretman koji se provodi kroz savjetodavni rad obezbjeđena je podrška svoj djeci kod kojih je identifikovan problem u komunikaciji sa roditeljima, nastavnicima, podrška roditeljima u odgojnom procesu (izgradnja autoriteta, tehnike za prevazilaženje problema). Po završetku procjene i definisanja problema u svakom pojedinačnom slučaju utvrdiće se vremenski okvir djelovanja sa ciljanom novčanom podrškom. U izvještajnom periodu neophodna je bila intervencija Centra kroz sistem jednokratne novčane pomoći u ukupnom iznosu od 1.000,00 KM u 5 (pet) slučajeva.
- „Program popunjavanja viška prostora kojim raspolaže ZU Dom zdravlja Ključ i stalna edukacija i usvajanje profesionalnih vještina zaposlenika ZU Dom zdravlja Ključ“ - Raspisivan je Javni poziv za prostor Doma zdravlja, ali nije bilo zainteresovanih. Dva doktora upućena su na specijalizaciju. 9.760,00 KM je utrošeno u 2016. godini.
- „Uređenje Muzejske zbirke, Lapidarija i utvrđivanje i obilježavanje kulturno historijskog središta“ - Nabavljene 2 vitrine za izlaganje eksponata. Vrijednost projekta 1.000,00 KM.
- „Stalna postavka bosanske sobe“ - Usaglašen prostor za postavku bosanske sobe. Upućen zahtjev od strane BZK „Preporod“ Ključ za izradu idejnog rješenja prilagođavanja prostora za postavku bosanske sobe. (Od Federalnog ministarstva obezbijeđeno 3.000,00 KM za uređenje Bosanske sobe).

- „Zamjena unutrašnje i vanjske stolarije na objektu centralne škole OŠ „Ključ“ - Do 31.12.2016. godine nije započela implementacija projekta, međutim potpisan je tripartitni Ugovor između Općine Ključ, UNDP-a i Vlade USK u iznosu od 200.000,00 KM. (Općina Ključ uplatila sredstva u iznosu od 30.000,00 KM).
- „Dogradnja infrastrukture u Industrijskoj zoni u Velagićima“ - Urađen projekat izmještanja NN mreže u vrijednosti od 3.596,38 KM.
- „Sanacija i asfaltiranje lokalne putne mreže na području općine Ključ“ - Sanirane 4 ulice, kao i 4 lokalna puta u MZ u vrijednosti od 100.280,00 KM.
- Sanacija podrumskih prostorija – rješenje podzemnih voda u objektu centralne škole OŠ „Velagići“ - Završen projekat sanacije podrumskih prostorija u vrijednosti od 50.000,00 KM.
- „Izgradnja i uređenje sportskih terena/objekata na području općine Ključ“ - Urađena gumirana podloga igrališta ispred MSŠ Ključ u vrijednosti od 43.883,00 KM.
- „Prespoji sekundarne vodovodne mreže sa starog azbestno – cementnog cjevovoda na novi daktilni cjevovod vodovodnog sistema Ključ“ - Urađen je projekat u vrijednosti od 7.959,00 KM.
- „Čišćenje i zaštita korita rijeke Sane“ - Urađen je projekat uređenja obale rijeke Sane u naselju G. Dubočani. Vrijednost projekta 98.037,00 KM.
- „Izrada investiciono tehničke i okolinske dokumentacije za projekat postepenog zatvaranja deponije i izgradnje pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja komunalnog otpada na deponiji Peći“ - Pribavljena okolinska dozvola i urađen glavni projekat za izvođenje.
- „Izgradnja 50 eko otoka za selektivno prikupljanje otpada“ - Započeta izrada projekta 15 niša za postavljanje eko otoka.
- „Rekonstrukcija javne gradske rasvjete i izgradnja nove u ulicama u kojima ne postoji“ - Nabavljen elektro materijal za proširenje rasvjetne mreže za naselje Berberovo brdo, djelimično rekonstruisana javna rasvjeta u Ključu, kao i izgrađena javna rasvjeta Pudin Han-Juruge u MZ Velagići. Vrijednost projekata 23.196,00 KM.
- „Opremanje vatrogasne jedinice potrebnim sredstvima i opremom“ - Realizovana je nabavka vatrogasne opreme. Drugim postupkom nabavljene su kompletne uniforme za sve vatrogasce. Vrijednost projekta 3.420,16 KM.
- „Podizanje zasada jagodičastog voća ukupne površine 6 ha“ - Ukupno podignuto 15,70 ha jagodičastog voća: 11,70 ha – malina; 3,50 ha – aronija i 0,50 ha – borovnica. Vrijednost projekta 61.962,00 KM.
- „Izrada projektno tehničke dokumentacije vodosnabdijevanja općine Ključ“ - Provedena procedura javne nabavke za odabir dobavljača za izradu Studije činjeničnog i indikativnog stanja vodosnabdijevanja općine Ključ, odabran dobavljač, potpisan ugovor i izrađena Studija. Vrijednost projekta 33.287,00 KM.
- „Izrada promotivnog materijala turističke ponude Općine (Digitalni turistički BH Itinerer)“ - projekat implementiran.

5.2.2. Projekti koji nisu implementirani

- „Partnerstvom do razvoja - jačanje saradnje sa NVO sektorom“ - Nije raspisan Javni poziv za finansiranje projekata za NVO u 2016. godini.
- „Suzbijanje stigme i diskriminacije prema osobama sa invaliditetom“.
- „Adaptacija centra za mlade-Mladi pod istim krovom“ - Do kraja decembra 2016. godine aplicirano je putem Sarajevske univerzitetske škole nauke i tehnologije prof. dr. Ejupa Ganića na adaptaciju potkrovnog dijela Stare Gimnazije koja će služiti u svrhu Centra za mlade (Kreativno-edukativnog centra).
- „Dovršetak radova na izmjeni stolarije na objektu centralne škole u OŠ ” Velagići”.
- „Suzbijanje nasilja nad ženama“ - U 2016. izvještajnoj godini instaliran je jedinstven software na nivou Federacije BiH, za unos podataka problematike nasilja radi efikasnog multidisciplinarnog djelovanja svih aktera u ovim predmetima.
- „Nabavka mamografa za žene“.
- „Opremanje prostora za mlade u prostorijama kancelarije MZ Velečevo-Dubočani“.
- „Izgradnja i asfaltiranje pristupnog puta do PŠ Biljani“ - Nije urađen pristupni put usljed nedostatka finansijskih sredstava.
- „Rekonstrukcija velike sale Doma kulture i sanacija sanitarnog čvora u Domu kulture“ (djelimično).
- „Izgradnja Doma kulture u MZ Kamičak“ - Nije izgrađen Dom kulture usljed nedostatka finansijskih sredstava.
- „Uređenje gradskog mezarja na novoj lokaciji Huskići“ - Nije rađeno na rješavanju imovinsko-pravnih odnosa za izgradnju gradskog mezarja.
- „Snabdijevanje vodom visoke zone naselja Humići - Izgradnja sistema za povećanje pritiska naselja Raković (MZ Humići)“ – projekat nije implementiran zbog nedostatka finansijskih sredstava.
- „Izvođenje radova kanalizacije od kampa Velagići, pored OŠ i džamije do Točine (MZ Velagići)“ - Nije urađen projekat usljed nedostatka finansijskih sredstava.
- „Izgradnja kanalizacione mreže od Egrića, Huskića, ulica Kulina bana do glavne kanalizacione mreže“ (MZ Ključ) - Nije urađen projekat usljed nedostatka finansijskih sredstava.
- „Elektronska uprava“ - Ukupna vrijednost projekta planirana je u iznosu od 20.000,00 KM od čega je 10.000,00 KM planirano kao finansiranje iz Budžeta općine Ključ, a 10.000,00 KM od donatora. Projektni prijedlog je pripremljen, ali još uvijek potencijalni donatori nisu raspisali javni poziv za sufinansiranje projekata ovakvog tipa.
- „Izmjena krova azbestnih ploča na fiskulturnoj sali u OŠ ” Velagići“ - Nisu obezbjeđena sredstva za realizaciju projekta.
- „Obrazovanje odraslih“ - Nisu obezbjeđena sredstva za realizaciju projekta.
- „Promocija mentalnog zdravlja kroz zaštitu životne sredine“ - Nisu obezbjeđena sredstva za realizaciju projekta.
- „Izrada studije izvodljivosti za potencijalne poslovne zone – međuentitetska zona“ - Projekt predviđen u DOB-u za 2017-2019. Nije implementiran.
- „Osnivanje i razvoj centra ili zadruge kućne radinosti“ - Objekat predviđen za osnivanje centra prodan. Kroz revidiranje Strategije odlučiti šta sa projektom.

- „Organizacija Dana dijaspore kao poslovno-investicionog foruma“ - Projekat nije implementiran;
- „Izgradnja, formiranje i opremanje centra za mljekarstvo i sirarstvo“ - Kroz revidiranje Strategije odlučiti šta sa projektom.
- „Formiranje i opremanje OZZ“ - Nije realizovan. Kroz revidiranje Strategije odlučiti šta sa projektom.
- „Izrada plana korištenja kompleksa „Stari grad Ključ“ - Projekt nije implementiran.
- „Projekat uvođenja grijanja u Domu kulture“ - Projekat nije implementiran. Direktor JU Centar za kulturu aplicirao na Javni poziv Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK gdje je odobreno 25.000,00 KM, ali sredstva nikada nisu prebačena na račun javne ustanove.
- „Izrada glavnog projekta primarne kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda općine Ključ“ - Aplicirano prema Fondu za zaštitu okoliša. Sredstva nisu odobrena. Projekat nije implementiran.
- „Uređenje administrativnog objekta Jedinственog općinskog organa uprave općine Ključ u cilju postizanja energetske efikasnosti“ - Apliciran Federalnom ministarstvu prostornog uređenja, sredstva nisu odobrena. Projekat nije implementiran.

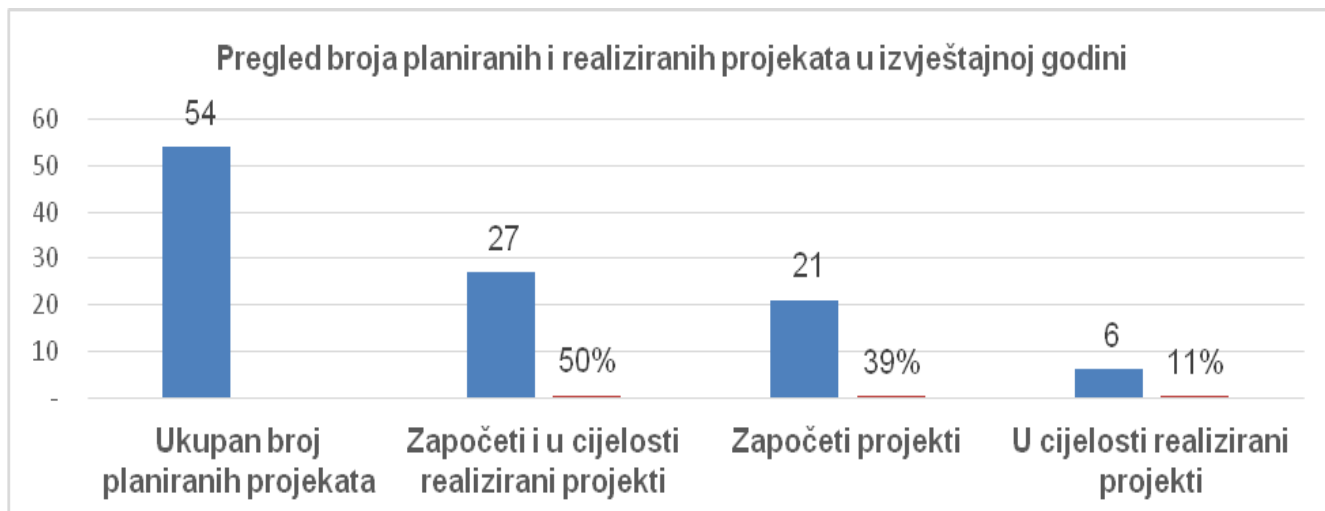
Razlog zašto projekti nisu implementirani kod većeg broja projekata je nedostatak finansijskih sredstava. Za jedan dio projekata koji nisu implementirani pripremljeni su projektni prijedlozi i poslani na raspisane javne pozive, ali sredstva nisu odobrena.

U toku 2016. godine rađeno je i na projektima koji nisu predviđeni Strategijom razvoja općine Ključ a za koje su obezbijedena finansijska sredstva:

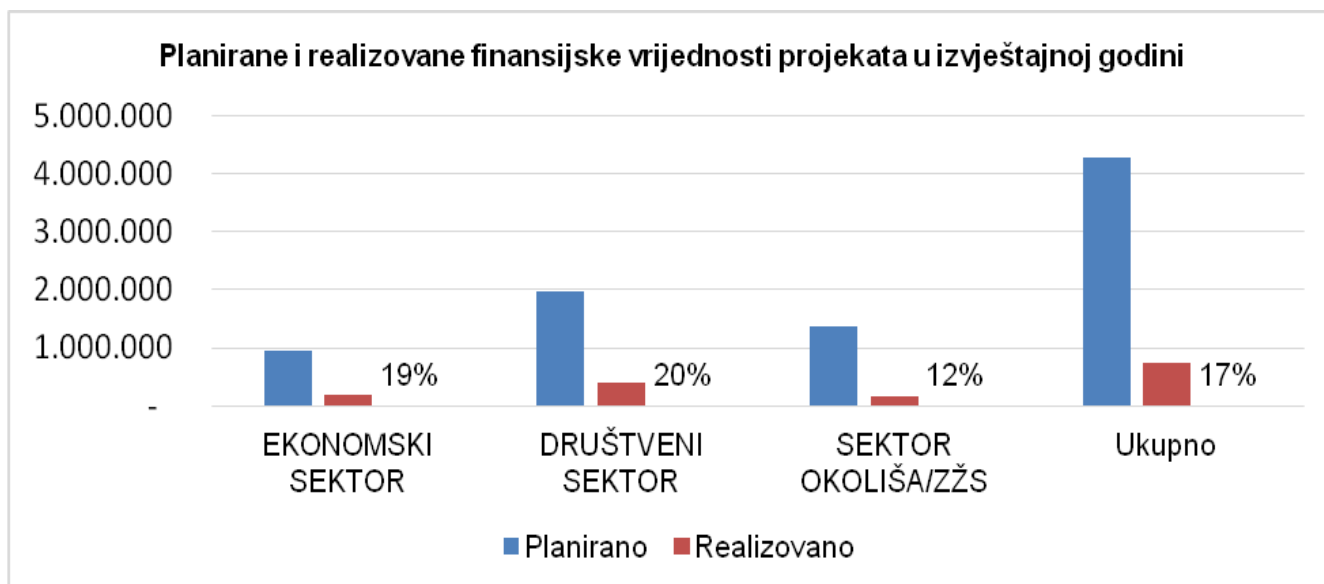
- „Edukacija poljoprivrednih proizvođača“ - Održano 14 edukacija, prisutan 331 poljoprivredni proizvođač.
- „Uređenje platoa ispred Tabora Stari grad Ključ IV faza“ - Izgrađena vodovodna mreža od pumpne stanice Hajribašča do platoa na Starom gradu Ključ (700 m). Ukupna vrijednost izvedenih radova 14.597,63 KM. Sredstva odobrena od strane FM kulture i sporta u iznosu od 13.000,00 KM. Učešće općine Ključ 1.597,63 KM.
- „Izrada idejnog i glavnog projekta za izgradnju niša“ - Projekat rađen u saradnji sa Službom za prostorno uređenje. Uplaćeno 1.755,00 KM.
- „Izgradnja pokretne bine“ - Projekat nije implementiran.

Strategijom razvoja općine Ključ za 2016. godinu predviđena su 54 projekata, a za implementaciju projekata utrošeno je 734.854,17 KM.

Pregled broja planiranih i realiziranih projekata u izvještajnoj godini.

Planirane i realizovane finansijske vrijednosti projekata u izvještajnoj godini

6. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

6.1. Zaključci

6.1.1. Obzirom da se ova Informacija dostavlja treću godinu za redom moramo naglasiti da je ovo prvi put da je Strategija razvoja dokument koji se sistemski prati i rješava organizovano radeći i uvrštavajući projekte iz Strategije razvoja već četvrtu godinu u Budžet općine.

6.1.2. Ono što posebno treba istaknuti jesu projekti koji su planirani u Strategiji razvoja, a nisu realni za implementaciju. Dakle, svjesni smo da su to projekti koji su potrebni općini Ključ, ali isto tako da su to projekti za koje su potrebna velika finansijska sredstva, a koje Općina ne može obezbijediti od donatora.

6.1.3. Pojedine Službe za upravu, u skladu sa važećim Pravilnikom, nemaju popunjena radna mjesta posebno radna mjesta visoke stručne spreme.

6.1.4. Nedostatak adekvatnih javnih poziva.

6.2. Preporuke

6.2.1. Potrebno započeti pripreme za revidiranje Strategije razvoja s posebnim naglaskom na ekonomski sektor koji je potrebno razraditi i precizirati konkretnije kroz projekte.

6.2.2. U skladu sa mogućnostima, a u što skorije vrijeme, Službama za upravu obezbijediti popunjavanje radnih mjesta vodeći računa o prioritetima.

6.2.3. Upošljavanjem Stručnog saradnika za pripremu i izradu razvojnih projekata doprinijeti povećanju mogućnosti za apliciranje na sredstva Evropskih fondova.

6.2.4. Timsko, sistemsko i kontinuirano praćenje implementacije projekata.